

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о уџбеницима садржан је у члану 97. став 1. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Реформа образовања и васпитања започета је 2002. године, Законом о изменама и допунама Закона о основној школи („Службени гласник РС“, бр. 22/02) и Законом о изменама и допунама Закона о средњој школи („Службени гласник РС“, број 23/02). У склопу прве фазе реформе образовања и васпитања, извршене су измене ових закона које су се односиле на демократизацију, децентрализацију и деполитизацију система образовања у управљању, руковођењу и контроли рада школе.

Доношењем системског Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03 - испр, 58/04, 62/2004 - испр, 101/05 - др. закон, 79/05 - др. закон, 81/05 - испр. др. закона и 83/05 - испр. др. закона) настављена је започета реформа система образовања и васпитања која је захтевала нови квалитет у образовању, **који се, између осталог, обезбеђује и квалитетним уџбеницима.** Законом о основама система образовања и васпитања дата је могућност да се за исти предмет користи више уџбеника. Такво решење је захтевало стварање законских могућности да се и приватни издавачи укључе у издавање уџбеника за основну и средњу школу. Како то није било могуће према раније важећем Закону о уџбеницима и наставним средствима, на основу правилника о програму огледа, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања уведени су и приватни издавачи. У току примене огледа и поступку његове евалуације, констатовано је да постоје проблеми због недостатка стандарда квалитета уџбеника, јер се одобравање уџбеника, како за приватне, тако и за јавног издавача обављало без прописаних стандарда, што је стварало правну несигурност за све издаваче на тржишту.

Текст Закона о уџбеницима и другим наставним средствима, који је донет 1993. године, а измењен 2006. године, неопходно је било изменити ради успостављања правног и институционалног оквира у погледу надлежности и поступка одобравања уџбеника, како би се обезбедило усаглашавање решења у области издавања уџбеника и других наставних средстава са решењима прописаним Законом о основама система образовања и васпитања, као и са прописима Европске уније, у складу са Националним програмом интеграције Републике Србије у Европској унији.

До доношења Закона о основама система образовања и васпитања из 2003. године припремање, одобравање и издавање уџбеника за основну и средњу школу било је уређено Законом о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС“, бр. 29/93 и 62/06), а издавање уџбеника било је искључиво у надлежности Јавног предузећа „Завод за уџбенике“.

Наведеним Законом о основама система образовања и васпитања, као системским законом у области образовања упућује се на одобравање уџбеника у складу са посебним законом, тако да је донет Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС“, бр. 72/09).

Доношењем новог Закона о основама система образовања и васпитања створена је законска могућност да министар одобри већи број уџбеника за исти предмет у истом разреду, у складу са посебним законом којим се уређују уџбеници и наставна средства. Такође, Законом о основама система образовања и васпитања дата је могућност увођења новина ради унапређења образовно-васпитног рада, с тим да се те

новине пре увођења у систем образовања провере огледом. Програмима огледа за издавање уџбеника који је уведен за основну школу за нове реформисане наставне планове и програме дата је могућност да, осим јавног предузећа, уџбенике издају и други издавачи - приватни издавачи у циљу обезбеђивања већег броја уџбеника за исти предмет у истом разреду, **ради подизања квалитета уџбеника и спречавања монопола у области издавања уџбеника.**

Закон је био конципиран са циљем да обезбеди одрживи развој образовања и био је у складу са међународним конвенцијама које је Србија ратификовала (УН - образовање за све, Конвенција Уједињених нација о правима детета - "Службени лист СФРЈ - Међународни уговори", бр. 15/90 и „Службени лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 4/96 и 2/97 - Конвенција о одрживом развоју), а био је у складу и са мапом пута Србије ка Евроинтеграцијама, као и са позитивним законским регулативама из ове области држава у региону. Доношењем овог Закона начињен је искорак у реформи образовања током више деценија уназад. Њиме је **отворено тржиште, уведена разноврсност понуде и конкуренција квалитета.** Уз успостављену процедуру одобравања уџбеника и поштовања прописаних стандарда и рокова у поступку одобравања уџбеника тежило се обезбеђењу благовременог издавања уџбеника у циљу унапређења образовно-васпитног рада. Тиме се превазилазио вишедеценијски монопол у области издавања уџбеника и створена је правна сигурност и једнаки услови за све издаваче у поступку издавања уџбеника, уз обавезу издавања и нискотиражних уџбеника. Увођењем конкуренције, обезбеђена је разноврсност понуде, доступност свим корисницима под једнаким условима, без дискриминације по било ком основу и могућност да корисници изаберу уџбенике који одговарају потребама ученика, наставника и школа за одговарајући предмет или област, од лиценциране издавачке куће, по процедурама које су дефинисане законом.

Услед тежње да се реше уочени проблеми настали у петогодишњој примени Закона о уџбеницима и другим наставним средствима из 2009. године, а због обавезе усаглашавања са Законом о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања из 2013. године, донет је **Закон о уџбеницима („Службени гласник РС“, број 68/15 - даље: Закон).** Законом је требало да се обезбеде три главна циља: већа транспарентност поступка одобравања и избора уџбеника и смањење ризика од корупције у поступку избора уџбеника, обезбеђивање доступности недостајућих уџбеника за све категорије ученика и заштита породичног буџета. Како би се поменути циљеви остварили, Закон је увео нова решења, битно различита од решења у претходном закону: нове уџбеничке категорије; прописивање правног основа за тзв. бесплатне уџбенике; укидање лиценце за издаваче и увођење нових категорија издавача; нови поступак избора уџбеника на четири године, укључујући Листу одобрених уџбеника; нов начин формирања Каталога одобрених уџбеника; увођење Листе оцењивача рукописа уџбеника; уређивање поступка утврђивања сумње на сукоб интереса; санкционисање корупције приликом поступка избора уџбеника; прописивање максималне малопродајне цене са порезом на додатну вредност; увођење менице као средства обезбеђења које се користи за обезбеђивање доступности уџбеника.

Након непуне две године примене, анализе и сагледавања ефеката дошло се до закључака да поједини институти и прописана решења не кореспондирају са постојећим капацитетима институција надлежних за спровођење Закона, да одређене правне институте није могуће остварити у пракси, да су прописане процедуре сложене, неефикасне и дуготрајне, те да је потребно одређена решења прецизирати, поједине институте укинути, те целисходнијим решењима уредити надлежност органа и рокове уподобити захтевима процесне економије.

Иако важећи закон омогућава издавање уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, и даље готово да не постоје нови или одговарајући уџбеници и наставна средства за ову категорију ученика.

Утврђена је потреба да се побољшају, прецизирају и поједноставе постојеће процедуре, чиме би се повећала ефикасност целокупног поступка одобравања уџбеника

и осигурао већи квалитет уџбеника.

Утврђена је и потреба да се одређени стручни термини другачије или прецизније дефинишу, као и да се другачије уреди поступак финансирања, односно суфинансирања уџбеника, средствима буџета Републике Србије, посебно водећи рачуна о материјалној/социјалној димензији корисника бесплатних уџбеника, као и једнакој доступности и обезбеђивању недостајућих уџбеника за све ученике, увођењем института нискотиражних уџбеника и формирањем Центра за издавање нискотиражних уџбеника.

Имајући у виду наведено и да проблеме у примени Закона није могуће решити без доношења новог закона, као и због обима измена то једини начин за решавање проблема.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1 – 12.)

Члан 1. – уређен је предмет закона, области које уређује, и то: припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и додатних наставних средстава за основну и средњу школу (у даљем тексту: школа), припремање, одобравање, издавање и повлачење дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава и помагала за предшколско васпитање и образовање и школу, као и њихово праћење током коришћења у васпитно-образовном раду.

Члан 2. – уређено је шта обухвата појам уџбеника, уџбеничког комплета и другог наставног средства.

Члан 3. – прописано је шта се сматра уџбеником на језику и писму националне мањине, као и да се одредбе члана 3. сходно примењују и на додатак уз уџбеник за предмете од значаја за националну мањину.

Члан 4. – дефинисан је појам прилагођеног уџбеника. Прописано је да вид прилагођавања уџбеника утврђује тим за инклузивно образовање школе коју ученик похађа, а начин прилагођавања прописује министар надлежан за послове образовања (у даљем тексту: министар).

Члан 5. – уређен је на нови начин институт приручника као наставног средства и утврђен начин и облик примене. Приручник представља наставно средство, у било којем облику или медију, које се користи за стицање знања, вештина, формирање вредносних ставова и развој интелектуалних и емоционалних способности ученика и полазника, чији садржај прати план и програм наставе и који је одобрен у складу са овим законом. Циљ овог законског решења је да се у поступку одобравања који је краћи и флексибилнији дође до наставног средства прилагођеног одређеној категорији деце, ученика и полазника, које је усклађено са савременим токовима струке и педагошко-методичким захтевима.

Члан 6. – уређено је додатно наставно средство као друго наставно средство које доприноси остваривању циљева датог предмета, прати уџбеник и може да се користи за савладавање, проверу и проширивање знања стечених коришћењем уџбеника и за самостални рад ученика и које је усклађено са програмом предмета, а није прописано као саставни део уџбеничког комплета.

Члан 7. – прописани су појмови дидактичког средства и дидактичког игровног средства која се користе у васпитно-образовном раду у предшколској установи, школи и школама за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Члан 8. – уређена је обавеза школе да у оквиру Годишњег плана рада предвиди потребна додатна наставна средства која се користе у образовно-васпитном раду, која

представљају саставни део библиотечко-информационе грађе и извора, у складу са законом.

Члан 9. – уређен је правни основ да Влада може да донесе одлуку о финансирању, односно суфинансирању набавке и доделе уџбеника, приручника и наставних средстава и помагала средствима буџета Републике Србије за ученике и полазнике из социјално/материјално угрожених породица, као и за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом. Прецизиран је рок за доношење одлуке о финансирању, те утврђен предмет одлуке коју Влада доноси.

Члан 10. – враћа се у законско решење и уређује институт – нискотиражни уџбеник, прецизира се дефиниција, подела, и начин финансирања. Прецизира се обавеза издавача у обезбеђивању средстава за финансирање издавања нискотиражних уџбеника. Уређен је начин поступања Владе у случају недостатка финансијских средстава за финансирање издавања нискотиражних уџбеника и прецизиран је рок за доношење одлуке о финансирању.

Члан 11. – уређује се употреба језика и писма на којима се штампају уџбеник, приручник, додатно наставно средство, дидактичко средство, дидактичко игровно средство, у складу са потребама ученика (српски језик и писмо, страни језик, језик националних мањина, Брајево писмо или формати који су прилагођени за слепе и слабовиде, за лица са сметњама у развоју и инвалидитетом). Прописано је да изузетно, приручник за стручне предмете у стручним и уметничким школама може бити штампан на српском језику и латиничном писму, уколико је начин излагања садржаја наставног програма одређене стручне области, услед коришћења Међународног система мера и јединица у функцији бољег представљања и разумевања садржаја.

Члан 12. – уређује се забрана дискриминације у садржајима уџбеника, приручника, додатног наставног средства, дидактичког средства, дидактичког игровног средства у складу са одредбама Устава Републике Србије и законом који уређује област забране дискриминације.

II. ИЗДАВАЧИ УЏБЕНИКА (чл. 13 – 14.)

Члан 13. – уређује се појам издавача уџбеника, (јавни издавач, предузетник или друго правно лице које је регистровано за издавачку делатност). Прописано да се издавањем приручника, поред издавача могу бавити удружења стручних и уметничких школа, удружења школа које реализују програм основног образовања одраслих, удружења школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и струковно удружење дефектолога.

Члан 14. – уређује питање оснивања Центра за нискотиражне уџбенике као друштва са ограниченом одговорношћу, од стране јавног издавача.

Ово је ново решење које треба да реши проблем припремања и штампања нискотиражних уџбеника, као делатности од општег интереса, и то по правилу средствима свих издавача. У члану 10. предвиђена је могућност суфинансирања средствима буџета када је у питању припрема и набавка нискотиражних уџбеника.

III. ПРИПРЕМАЊЕ УЏБЕНИКА (чл. 15 – 20.)

Члан 15. – уређује се појам, поступак, надлежност и рокови за доношење као и објављивање Плана уџбеника. Прописано је да, уколико надлежни савет (Национални просветни савет или Савет за стручно образовање и образовање одраслих) не донесе план уџбеника у року од 45 дана од дана када му Завод достави предлог, министар доноси план уџбеника.

Члан 16. – утврђена је садржина плана уџбеника. Укида се решење из досадашњег закона о препорученом броју страна, односно обиму уџбеника, као сувишно уређивање, с обзиром да према предложеним решењем у члану 2. став 1. уџбеник, као основно наставно средство може бити у било ком облику или медију, те је самим тим непотребно прописивање препорученог броја страна с обзиром да број

страна уџбеника може бити различит у електронском и штампаном издању, као и у зависности од формата уџбеника.

Члан 17. – утврђује се појам, поступак и надлежност за доношење Стандарда квалитета уџбеника, и обавеза да уџбеник мора да буде усклађен са Стандардима квалитета уџбеника и који се односе на садржину, педагошко-психолошке захтеве, дидактичку и методичку обраду, језичке захтеве, израду, графичку, ликовну и техничку опремљеност уџбеника, зависно од облика, медија и намене. Стандарди квалитета и упутство о њиховој примени утврђују се за: уџбенике, електронски додатак, приручнике, додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство, прилагођене уџбенике и додатна наставна средства.

Члан 18. – уређују се на другачији начин питања која се односе на Каталог уџбеника. Како услед увођења нових наставних програма, сукцесивно по годинама, није могуће вршити одабир уџбеника на период од четири године, то наставници немају увид у комплет уџбеника за свој предмет који би користили у континуитету. С обзиром да се ради о потпуно новим уџбеницима који нису примењивани у пракси, неопходно је омогућити наставницима да применом уџбеника у настави провере и утврде емпиријски да ли је њихов квалитет и садржај одговарајући ученицима. Такође, предлаже се утврђивање нових процесно економичнијих рокова за објаву каталога уџбеника, јер су се рокови прописани важећим Законом показали као неоствариви и нецелисходни.

Предложено решење је да се уџбеник одобрен у складу са овим законом до 1. фебруара увршћује у Каталог одобрених уџбеника и да се може користити у наредној школској години. Каталог се објављује најкасније до 15. фебруара на званичној интернет страници Министарства и у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Ако је нови програм наставе и учења ступио на снагу након 1. јуна године која претходи години у којој ће се он примењивати, Каталог, односно његов део који се односи на уџбенике одобрене по новом програму наставе и учења, објављује се након добијања стручне оцене свих уџбеника, који су у року од 150 дана од дана ступања на снагу новог програма наставе и учења предати на оцену.

. У случају доношења новог програма наставе и учења, уџбеници који се налазе у Каталогу по претходном програму могу да се бирају и користе до одобравања и увршћавања у Каталог уџбеника одобреног по новом програму наставе и учења.

Предвиђено је да се Министарство стара о ажурирању Каталога током целе године, као и да се Каталог не ажурира током поступка избора уџбеника у периоду од 60 дана од дана објављивања Каталога, осим за уџбенике који су добили одобрење на експертизи и ради исправке техничких грешака. Прописује се да је школама забрањено да користе уџбеник који није уврштен у Каталог.

Члан 19. – уређен је институт Каталога приручника. Прописано је шта садржи каталог приручника, као и који су обавезни подаци који се уносе у каталог приручника, те да се школама забрањује да користе уџбеник који није уврштен у каталог приручника.

Члан 20. – уређен је институт Листе додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава. Прописано је шта садржи Листа, као и који су обавезни подаци који се уносе у Листу, као и начин ажурирања од стране надлежног Завода.

IV. ОДОБРАВАЊЕ УЏБЕНИКА, ПРИРУЧНИКА, ДОДАТНИХ НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА, ДИДАКТИЧКИХ СРЕДСТАВА И ДИДАКТИЧКИХ ИГРОВНИХ СРЕДСТАВА (чл. 21 – 32.)

Члан 21. – уређен је начин подношења захтева за одобравање рукописа уџбеника. Предлаже се измењено решавање уређивања института подношења захтева за одобравање уџбеника прецизирањем да се захтев може поднети током читаве године,

те уређује поступање издавача нискотиражних уџбеника у случајевима када уџбеник не постоји на Листи одобрених уџбеника а ни један издавач није поднео захтев за одобравање уџбеника који припада групи нискотиражних уџбеника.

Члан 22. – уређена је стручна оцена квалитета рукописа уџбеника на другачији начин од решења у досадашњем закону. Услед увођења нових наставних програма у пракси се показало да је неоствариво да надлежни Заводи формирају комисије и да нема довољног броја стручних лица за све потребне комисије када већи број издавача преда уџбенике истовремено на стручну оцену. Такође, предлаже се утврђивање рокова за поступање надлежног министра у случајевима када надлежни Заводи не изврше благовремено утврђене обавезе, како би се превазишла ситуација која би довела до застоја у поступку одобравања уџбеника.

Члан 23. – прописује се да захтев за одобравање рукописа приручника издавач подноси Министарству, односно покрајинском органу надлежном за послове образовања, а додатно наставно средство, дидактичка средства и дидактичка игровна средства Заводу, односно установи надлежној за послове унапређења и развоја стручно-истраживачког рада у области предшколског, основног и средњег образовања и васпитања на територији аутономне покрајине (у даљем тексту: Покрајински завод).

Услед неопходности да се поступак поједностави и процесни рокови целисходније уреде, ново решење које се предлаже је да издавач који подноси захтев за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине, доставља превод истог на српски језик и претходну сагласност националног савета националне мањине, а уколико исти не достави одговор издавачу у року од 15 дана од дана достављања захтева издавача за давање претходне сагласности сматраће се да је дао сагласност.

Такође, предвиђена новина је да се висина таксе за стручно мишљење утврђује у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Члан 24. – уређује поступак давања стручног мишљења о квалитету рукописа приручника, квалитету додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава и јасно утврђује надлежност Министарства и Покрајинског секретаријата.

Предвиђена новина је да стручно мишљење о квалитету додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава даје комисија коју из реда запослених формира Завод, односно Покрајински завод, а да, уколико у Заводу, односно Покрајинском заводу, нису запослена лица са одговарајућим образовањем, могу да се ангажују друга стручна лица.

Члан 25. – прописује се поступак експертисе рукописа уџбеника и давање експертског мишљења. Дефинисано је подношење захтева за експертизу, надлежност за поступање и рокови у поступку давања експертског мишљења. Предлаже се утврђивање рокова за поступање надлежног министра у случајевима када надлежни савет не изврши благовремено утврђене обавезе, како би се превазишла ситуација која би довела до застоја у поступку одобравања уџбеника. Такође, предвиђена новина је да се висина таксе за трошкове експертисе рукописа уџбеника утврђује у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Члан 26. – уређује се сукоб интереса у поступку одобравања рукописа уџбеника, приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава. Предложено решење је да лице које учествује у поступку давања стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења, пре почетка рада потписује изјаву да није аутор уџбеника за основну и средњу школу, да није запослен код издавача уџбеника, ангажован или пословно повезан са њим, да није повезан са одговорним лицем издавача, да он или лице повезано са њим немају посредну или непосредну корист односно погодност код издавача или одговорног лица издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће. Овим

чланом се поред тога утврђује ко се сматра одговорним лицем издавача.

Постојање сукоба интереса утврђује по службеној дужности или на захтев државног органа, правног или физичког лица, Завод приликом формирања Комисије, на основу изјаве и Завод и надлежни савет приликом формирања стручне комисије за експертизу, на основу изјаве.

Члан 27. – утврђена је надлежност за одобравање уџбеника на српском језику, уџбеника за верску наставу и уџбеника на језику и писму националне мањине.

Члан 28. – утврђена је надлежност да министар одобрава приручнике, на предлог Завода, као и да Завод одобрава додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Члан 29. – утврђена је надлежност у поступку одобравања уџбеника, приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине на територији аутономне покрајине. Надлежност аутономне покрајине односи се само на националне мањине чији национални савети имају седиште на њеној територији.

Члан 30. – прописана је садржина решења о одобравању рукописа уџбеника, а одредбе овог члана сходно се примењују и на приручнике, додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Чланом 31. – прописана је садржина решења о одбијању захтева одобравања рукописа уџбеника, а одредбе овог члана сходно се примењују и на приручнике, додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Члан 32. – утврђени су случајеви у којима се поступак одобравања уџбеника обуставља, односно прекида, а уџбеник повлачи из употребе, уколико је претходно одобрен. О обустави, односно прекиду поступка министар доноси закључак, а о повлачењу уџбеника министар доноси решење, која су коначна у управном поступку.

V. ИЗБОР И ПРАЋЕЊЕ УЏБЕНИКА (чл. 33 – 35.)

Члан 33. – уређује се избор уџбеника. Предложена решења су другачија у односу на избор уџбеника прописан важећим законом. За разлику досадашњег решења, прописано је да школа из Каталога бира уџбеник за сваки предмет у сваком разреду, о чему обавештава Савет родитеља.

Новина су одредбе којима се утврђује да уколико у Каталогу нема одобрених уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине, школе од одобрених уџбеника на српском језику врше избор уџбеника који ће бити преведен на језик и писмо националне мањине. Овако одабран уџбеник, који је изабран за коришћење од стране највећег броја ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине у односу на укупан број ученика који похађају наставу на језику и писму те националне мањине, користиће се у свим школама у којима се образовно-васпитни рад остварује на том језику и писму. Министар, на основу одлуке коју школа доставља Министарству, утврђује који је уџбеник изабран за коришћење од стране највећег броја ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине, о чему обавештава Центар за нискотиражне уџбенике. Центар за нискотиражне уџбенике у обавези је да преведе уџбеник изабран за коришћење од стране највећег броја ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине.

Такође, новина су и одредбе које се односе на промену уџбеника и избор уџбеника за нови програм наставе и учења. Одлуку о промени уџбеника доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за област предмета, односно стручног већа за разредну наставу и о овој одлуци школа прибавља мишљење Министарства. За школску годину у којој се први пут примењује нови програм наставе и учења, уџбеници се бирају на период од једне школске године.

Новина је да податке о уџбеницима из коначне одлуке, коју школа објављује на видном месту у школи и која је обавезујућа за све који учествују у образовно-васпитном раду, школа уноси у електронски регистар уџбеника, који води

Министарство. Електронски регистар уџбеника јавно је доступан на званичној интернет страници Министарства.

Члан 34. – уређен је на другачији начин однос и овлашћења наставника, школе и издавача у поступку коришћења додатних наставних средстава.

Ново решење је да наставник може препоручити ученицима коришћење додатног наставног средства али без условљавања куповине од стране родитеља, односно другог законског заступника.

Куповина додатног наставног средства од стране родитеља, односно другог законског заступника може се вршити искључиво по прибављеној сагласности Савета родитеља и прибављеној појединачној сагласности сваког родитеља, односно другог законског заступника ученика.

Члан 35. – прописује да школа, уз сагласност или на захтев Савета родитеља, може да помогне у обезбеђивању свих изабраних уџбеника и додатних наставних средстава, уколико се тиме родитељима, односно другим законским заступницима олакшава прибављање потребних уџбеника, а донацијом, поклоном или репрезентацијом не сматра се представљање уџбеника, репрезентације мале вредности, као и бесплатни примерци уџбеника које издавач даје ради реализације избора уџбеника.

Члан 36. – прописује надлежност Завода да прати квалитет уџбеника и резултате коришћења у образовно-васпитном раду.

VI. ИЗДАВАЊЕ УЏБЕНИКА (чл. 37 – 39.)

Члан 37. – утврђене су обавезе издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог уџбеника.

Предложена решења су другачија у односу на издавање уџбеника прописано досадашњим законом. За разлику досадашњег решења, прописана је обавеза издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог, осим обавеза утврђених прописима о издавању публикација, да: 1) објави уџбеник према рукопису који је одобрен; 2) обезбеди уџбенике у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника, за школску годину у којој је објављен Каталог; 3) учини уџбеник доступним продајној мрежи, најкасније до 15. августа текуће за наредну школску годину; 4) примерак одобреног уџбеника достави Заводу, најкасније до 15. августа године у којој је уџбеник први пут објављен у Каталогу; 5) достави рукопис уџбеника Центру за нискотиражне уџбенике по налогу Министра; 6) уплати средства у висини од 2% од нето прихода оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години најкасније до 31. марта текуће године.

Средства од таксе из тачке б) приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода, а користе се за намене утврђене чланом 10.

Предвиђено је да као средство обезбеђења за испуњење обавезе из тачке б) издавач најкасније до 1. јуна године у којој се објављује Каталог, доставља Министарству меницу у висини од 2% од пројектованог нето прихода, који се израчунава на основу тиража који представља број уџбеника потребан за све ученике који похађају школе које су изабрале уџбенике тог издавача пре објављивања Каталога, за једну школску годину.

Такође, утврђено је да се прописане обавезе издавача односе се и на издаваче чији су уџбеници и приручници уврштени у Каталог и Каталог приручника, осим у случају постојања одлуке Владе о финансирању у складу са чл. 9. и 10.

Члан 38. – утврђена је садржина уџбеника одобреног у Каталогу, а иста одредба се сходно примењује и на садржину приручника додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Члан 39. – утврђен је појам новог издања уџбеника које се штампа са непромењеним садржајем и утврђени су услови у којима се измене и/или допуне не сматрају променом садржаја.

У односу на важећи закон, новину представља могућност да се уџбеник може издати као ново издање уколико се унапређивање дидактичког обликовања уџбеника којим се мења, односно допуњује највише до 10% садржаја.

Утврђени су рокови за подношење захтева, садржај прилога који се подносе уз захтев, као и надлежност за доношење решења о да ли ће бити одобрено ново издање уџбеника.

VII. ПОВЛАЧЕЊЕ УЏБЕНИКА ИЗ УПОТРЕБЕ (члан 40.)

Члан 40. – утврђени су случајеви у којима се одобрени уџбеник повлачи из употребе, поступак повлачења, као и обавезе издавача чији се уџбеник повлачи.

У циљу обезбеђивања ефикасније контроле садржаја у уџбеника и обавеза издавача прописано је да свако заинтересовано правно или физичко лице или државни орган може поднети захтев за повлачење уџбеника.

У случају захтева за повлачење уџбеника због тога што није објављен у складу са одобреним рукописом, Министарство прибавља мишљење Завода у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Како се након повлачења уџбеника у случајевима предвиђеним овим чланом може десити да ученици могу остати без уџбеника, предложена су нова решења коришћења уџбеника који се повлачи из употребе до обезбеђивања нових уџбеника у односу на важећи Закон, као и краћи процесни рокови за решавање.

Новина је да Министарство на основу прибављеног мишљења Завода, захтева од издавача да у року од 30 дана одштампа уџбеник у складу са одобреним рукописом и замени све примерке повученог уџбеника које му школа достави. По добијању захтева издавач је дужан да у року од три дана потврди Министарству да ће поступити по захтеву, у супротном министар доноси решење о повлачењу уџбеника.

Такође, у случају подношења захтева за повлачење уџбеника из разлога да је током коришћења одређеног уџбеника процењено да се његовом употребом не обезбеђује остваривање циљева образовања и васпитања, Министарство прибавља мишљење Завода у року од 30 дана од дана подношења захтева за повлачење уџбеника. Ако Завод оцени да је захтев за повлачење уџбеника оправдан, јер се његовим коришћењем не обезбеђује остваривање исхода образовања и васпитања, упућује издавачу образложење са свим уоченим недостацима. Уколико издавач у року од 10 радних дана не достави Заводу исправљен рукопис уџбеника, Завод предлаже министру, да донесе решење о повлачењу уџбеника из употребе.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на приручнике.

VIII. НАДЗОР (члан 41.)

Члан 41. – уређује се да надзор над спровођењем овог закона.

IX. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 42. - 44.)

Чл. 42. – 43. – утврђене су новчане казне за прекршај за издавача – правно лице, односно предузетника и одговорно лице издавача, школу, односно предшколску установу, директора, односно одговорно лице школе, односно предшколске установе и лице које даје стручну оцену квалитета, стручно мишљење, односно експертско мишљење.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 45 – 47.)

Члан 45. – уређује прелазни режим, и то: за питање поступака који су започети по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона; за уџбенике који су школе одабрале за коришћење у настави од школске 2016/2017. године до школске 2018/2019. године и уџбенике који су одобрени на основу Закона о уџбеницима и другим

наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09) и Закона о уџбеницима („Службени гласник РС”, број 68/15) остају у употреби до промене плана и програма наставе и учења, односно до одобравања уџбеника усклађеног са новим планом и програмом наставе и учења и за приручнике.

Каталог уџбеника основне школе у делу који се односи на први и пети разред, који ће се користити од школске 2018/2019. године, биће објављен најкасније до 30. априла 2018. године.

Одлуку о избору уџбеника за први и пету разред који ће се користити од школске 2018/2019. године, школе достављају Министарству најкасније до 15. маја 2018. Године.

Члан 46. – прописује се престанак важења прописа, рок за доношење подзаконских аката за спровођење закона и примена подзаконских аката који су донети на основу раније важећег прописа.

Члан 47. – садржи завршну одредбу о ступању на снагу прописа.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона у 2017. години, Законом о буџету Републике Србије за 2017. годину („Службени гласник РС“, број 99/16) на позицији Министарства просвете, науке и технолошког развоја, раздео: 24, глава: 24.1, програм: 2003, функција: 910, програмска активност/пројекат: 4001, економска класификација: 426, обезбеђена су средства за набавку наставних средстава за ученике, полазнике и установе у износу од 631.400.000 динара, од којих су 32.894.000 динара приходи буџета остварени од издавача уџбеника.

За спровођење овог закона у 2018. години планирана су средства у оквиру финансијског лимита 631.400.000 динара, а кроз додатна средства износ од 115.000.000 динара.

За спровођење овог закона у 2019. години, години планирана су средства у оквиру финансијског лимита 631.400.000 динара, а кроз додатна средства износ од 385.100.000 динара.

Планирано повећање укупних средстава за 2018. и 2019. годину пројектовано је на бази прихода буџета који се очекују од издавача уџбеника у складу са обавезом издавача да 2% нето прихода оствареног од продаје уџбеника и других наставних средстава у претходној години обрачунају и уплате у буџет Републике Србије до 31. матра текуће године,

Такође, повећање укупних средстава за 2018. и 2019. годину планирано је на основу потребних средстава за финансирање набавке прилагођених уџбеника и уџбеника на језицима националних мањина, као и средствима из СБС-а.